

MAZAIS LOKS PA ALŪKSNES LIELAJIEM KAPIEM

Maršruts GPX formātā

45 min | ~2 km

Maršruts

15 hektārus plašie Alūksnes Lielie kapi Alūksnes ezera Kapsētas pussalā ir viena no lielākajām Vidzemes kapsētām un vieta, kas savieno tagadni ar pagātni un dzīvos ar mirušajiem. Kapsētas izskatu veidojusi reliģiskā pārliecība, akmeņkaļu profesijas attīstība, apbedīšanas kultūras tendences un tradīcijas. Arhitektūras, tēlniecības, ainavas, vēsturisko notikumu un pat dzejas kombinācija padara kapsētu par neaizvietojamu Latvijas un Alūksnes vēstures izziņas vietu. Savukārt kapsētas apmeklēšanas tradīcijas pieder pie nozīmīgas vietējo iedzīvotāju sadzīves kultūras, tāpēc kapusvētki augusta pirmajā svētdienā un svečīšu vakars oktobra pirmajā sestdienā ir vieni no pilsētas apmeklētākajiem pasākumiem.

Kapu kopšana ir Latvijas kultūras kanona vērtība tautas tradīciju nozarē.

Maršruta gaita

Pirmie kapu vārti – Vecie kapi – “Mediķu kalniņš” – “Čigānu kapi” – “Pansionāta kapi” – Piemiņas vieta “Alūksnes novada ļaudīm – represiju upuriem” – kapliča – Garnizona kapi – Lielie kapu vārti – Lapene – Kapu pārziņa nams

Maršruta objektu karte

Ceļa segums

Grants seguma ceļi un takas, asfalta segums

Ieteicamais laiks

Aprīļa beigas – oktobris

Garums

Aptuveni 2 km

Ilgums

45 min

Grūtības pakāpe

Viegla

Sākuma punkts, beigu punkts

Laukums pie pirmajiem kapu vārtiem

GPS: 57.43432, 27.05851

Marķējums

Apļveida taka, dabā nav marķēta

Der zināt!

Respektējiet, ka atrodaties funkcionējošā kapsētā un varat satikt sērojošus aizgājēja piederīgos. Kapsētu nedrīkst apmeklēt kopā ar suni.

Pastaiga ir ieguldījums Tavā veselībā!

Pastaiga:

- Samazina stresu un spriedzi
- Uzlabo domāšanas, spriešanas un koncentrēšanās spējas
- Uzlabo līdzsvaru
- Nodrošina veselīga ķermeņa svara saglabāšanos
- Palielina muskuļu masu un spēku

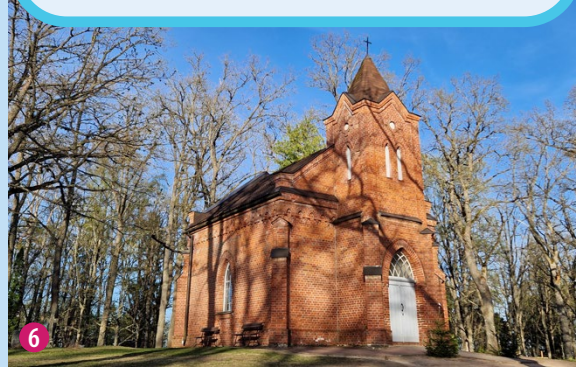
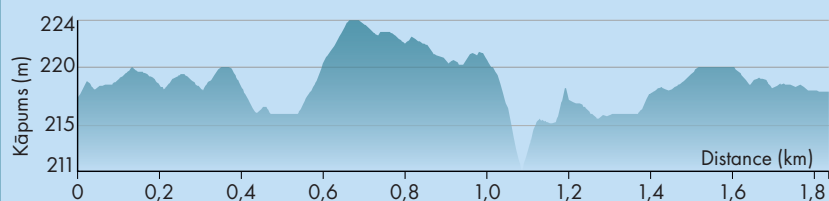

Foto: Dace Bumbiere-Augule

Foto: Vita Rence

Foto: Dace Bumbiere-Augule

Foto: Vita Rence

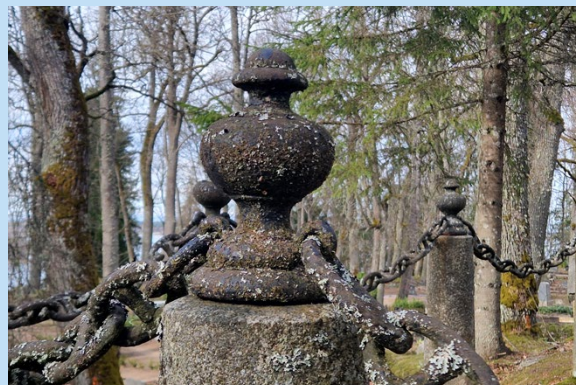

Foto: Dace Bumbiere-Augule

visit **Alūksne**
OLŪKSŅVA

Alūksnes Tūrisma
informācijas centrs
Ojāra Vācieša iela 1, Alūksne,
Alūksnes novads, LV-4301

LATVIJAS
KULTŪRAS
KANONS

K

+371 29130280, +371 25442335
fic@aluksne.lv | www.visitaluksne.lv

1 Pirmie kapu vārti un Vecie kapi

GPS: 57.43432, 27.05851

Alūksnes kapsētā katrs kapulauks ir numurēts un pēc numuriem tie sadalīti 16 sektoros. Dažām kapsētas teritorijām vietējie iedzīvotāji devuši nosaukumus. Vecākajā kapsētas daļā jeb t.s. "Vecajos kapos" pirms nodeģšanas atradās pirmā kapliča un apskatāmi senākie saglabājušies kapu pieminekļi.

2 Lāčplēša Kara ordeņa kavalieru atdusas vietas

GPS: 57.43480, 27.05830; GPS: 57.4353, 27.0585; GPS: 57.4346, 27.0577; GPS: 57.4345, 27.0579; GPS: 57.4354, 27.0603; GPS: 57.4354, 27.0590; GPS: 57.4344, 27.0590; GPS: 57.4353, 27.0594; GPS: 57.4352, 27.0597; GPS: 57.43433, 27.06087; GPS: 57.43516, 27.06358; GPS: 57.4341, 27.0625; GPS: 57.434, 27.0625; GPS: 57.4339, 27.0629; GPS: 57.4336, 27.0635; GPS: 57.43321, 27.06419

Alūksnes Lielajos kapos atdusas vairāki Lāčplēša Kara ordeņa kavalieri. 1990. gadu sākumā Alūksnes Brāļu komiteja, tās vadītāja Ulda Veldres vadībā, pie katra ordeņa kavaliera kapa vietas uzstādīja tipveida piemiņas plāksni pēc Rīgas Brāļu kapu parauga, izmantojot baltu marmoru. Piemiņas plāksnes novietotas arī diviem ordeņa kavalieriem, kuru kapavietas nav zināmas.

3 "Mediķu kalniņš"

GPS: 57.43612, 27.05698

Par "Mediķu kalniņu" sauc vietu, kuras centrālā daļā apbedīts Alūksnes muižas ārsts Johans Gotlībs Neibesers (1779–1837). Šeit apglabāti arī Neibesera sieva Justīne Amālija Nadelštete, dēls Jūliuss un meita Emma.

4 "Čigānu kapi"

GPS: 57.43543, 27.05836

Savulaik kapu teritorijas dalītas ne tikai pēc konfesijām, bet arī pēc tautības. Tā sava kapsētā daļa izveidojusies arī gana lielajai romu kopienai Alūksnē, kur uz pieminekļiem viens no populārākiem uzvārdiem ir "Kleins".

5 "Pansionāta kapi"

GPS: 57.43542, 27.06009

Atsevišķs sektors kapsētā izveidots bezpiederīgo mirušo apbedīšanai. Lielākā daļa šie cilvēki savu dzīves noslēgumu pavadījuši Alūksnes pensionātā, tāpēc kapsētas daļa tautas valodā iesaukta par "pansionāta kapiem".

6 Piemineklis "Alūksnes novada ļaudim – represiju upuriem"

GPS: 57.43490, 27.06259

Kapsētā atdusas vieta ir arī tiem, kuri cieta no politiskām represijām 20. gadsimta sākumā. Tomēr daudz izsūtītie Alūksnes novada ļaudis apglabāti svešumā vai viņu kapa vieta nav zināma. 2006. gadā Alūksnes politiski represēto kluba biedri Alūksnes kapsētā izveido piemiņas vietu "Tiem, kuri neatgriezās", kur tiek noturēti piemiņas brīži deportēto atcerē. Pieminekļa autors ir tēlnieks Ainārs Zelčs.

7 Kapliča

GPS: 57.43412, 27.06451

Vieta mirušo novietošanai pirms apbedīšanas un bērnu ceremonijas laikā jeb kapliča celta 1903. gadā. To par saviem līdzekļiem, 1902. gada Ziemassvētkos nodegušā "Iļķu kambars" vietā, uzcēla Jaunalūksnes muižniece Helēna Elizabete Renē fon Fitinghofa-Šēla kā veltījumu savam mirušajam dzīvesbiedram. Kapličā uzstādīja arī jaunu vānu, kuru izgatavoja no jauna materiāla un nodegušās kapličas zvana. Uz ozollapām rotātā zvana rakstīts "J.C. SCHWENN RIGA 1903. PAR PEEMINU BASNIZAS PREEKŠNEEKAM BARONAM KONSTANTIN VITINGHOFF-SCHELL 1903."

8 Garnizona kapi

GPS: 57.433008, 27.066064

1932. gada 11. novembrī iesvētītos Garnizona kapus izveido 7. Siguldas kājnieku pulks. Tajos apglabātas Latvijas Republikas armijas militārpersonas, kā arī 1941. gada 4. jūlijā Alūksnē pie Jānkalniņa un 1941. gada 7. jūlijā Ziemera pagastā pie Prinduļu mājām cīņā pret lieliniekiem kritušie karavīri un civilpersonas. Tipveida piemiņas plāksnes uzstādītas arī Lāčplēša Kara ordeņa kavalieriem, kuri miruši vai noslepkavoti koncentrācijas nometnēs un nav apbedīti Latvijā. Ik gadu Lāčplēša dienā šeit notiek piemiņas pasākumi.

9 Lapene

GPS: 57.43345, 27.06204

Viena no vietējām apbedīšanas tradīcijām ir pēc bērnu ceremonijas pavadītājus pacienāt ar nelielu maltiņu uzreiz pie kapu zoga. Ceremonijas dalībnieku ērtībām pie kapsētas 2023. gadā uzcelta jauna lapene, kur ieturēt mielastu neatkarīgi no laika apstākļiem.

10 Kapsētas pārziņa nams

GPS: 57.43399, 27.06092

Alūksnes Lielos kapos kopj, uzrauga un nodrošina to funkcionēšanu pašvaldības iestāde "Spodra". Kapsētas pārziņa pienākumus ietilpst teritorijas uzturēšana, apbedījumu vietu reģistrācija, ierādīšana un uzraudzība. 2012. gadā pretī kapsētas Lielajiem vārtiem pašvaldība uzcēla paviljonu kapsētas pārziņa pakalpojumu nodrošināšanai.

11 Lielie kapu vārti

GPS: 57.43418, 27.06079

Kapu centrālos vārtus 1925. gadā pēc arhitekta Paula Kampes projekta par ziedojumiem uzcēla Alūksnes evaņģēliski luteriskā draudze. 1989. gadā uz kapu vārtiem atkal uzstādīja padomju gados nolauzto krustu. Vietējie zina stāstīt, ka krustu bija nolauzis kāds vīrs, kurš to nodevis metāllūžņos, tāpēc kā pārmētumu ļaudis pie viņa mājas durvīm regulāri nesuši un likuši nopuvušus koka krustus.

Kultūrvēsturē nozīmīgu personību atdusas vietas.

Alūksnes Lielie kapi ir neskaitāmi daudz Alūksnes un Latvijas kultūrvēsturē nozīmīgu personību atdusas vietas. Šajā maršrutā iekļautas vien dažas no šīm personībām.

A – Aleksandrs Kalējs. Ievērojams latviešu karavīrs – Latvijas armijas ģenerālis un Lāčplēša kara ordeņa kavalieris. Ievērojams ir viņa, kā Kara skolas priekšnieka, ieguldījums Latvijas karavīru apmācības un audzināšanas darbā. Kā teicams svešvalodu prātnieks bieži komandēts pārstāvēt Latviju ārvalstīs. Saņēmis vairākus Latvijas un ārvalstu apbalvojumus.

GPS: 57.4348, 27.0583

C – Skaidrīte Kaldupe. Tautā iemīļotu dzejas krājumu, romānu un pasaku grāmatu autore, kuras daiļradē izteikti jūtama latviskā mentalitāte, tautas estētiskās vērtības un latviešu valodas neizmējamā bagātība. Kapa pieminekļa autors Ainārs Zelčs.

GPS: 57.43283, 27.06624

D – Dzidra Ezergaile. Grafikē, daudz strādājusi lietišķajā grafikā, noformējusi preses izdevumus, ilustrējusi grāmatas, zīmējusi simtiem ekslibrus un aktīvi piedalījies izstādēs. Ilggadīga ilustrētā žurnāla "Padomju Latvijas sievietes" mākslinieciskā redaktore.

GPS: 57.43402, 27.06197

E – Uldis Veldre. Brāļu kapu komitejas darbības atjaunojotājs un Alūksnes Brāļu kapu komitejas vadītājs. Devis lielu ieguldījumu latviešu karavīru kapu piemiņas vietu atjaunošanā un izveidošanā Alūksnes novadā un visā Latvijā. Atjaunojis Alūksnes Garnizona kapus, apzinājis un atzīmējis Lāčplēša Kara ordeņa kavalieru – alūksniešu kapus.

GPS: 57.43436, 27.06172

F – Eduards Grāvītis. Zeltiņu draudzes mācītājs. Pauda pretestību padomju okupācijas režīmam kā Nacionālās pretošanās kustības dalībnieks un viens no partizānu kara unikālā notikuma – "Alsviķu pamiers" – iniciatoriem. Pieminekļa epitāfijā ietverts vēstījums par mācītāja viņa mājas durvīm regulāri nesuši un likuši nopuvušus koka krustus.

GPS: 57.43215, 27.06509

Kapu plāksnes ar īpašiem uzrakstiem

AA – Piemērs latviešu valodas rakstības vēsturei ir vienīgais piemineklis Alūksnes kapsētā, kura tekstā ir mikstinātais ŀ burts, kādu lietoja rakstībā līdz 1946. gadam.

GPS: 57.43611, 27.05799

AB – Īpašs kultūrvēsturisks vēstījums ir arī kapu pieminekļos ietvertie attēli. Tā, piemēram, norāde uz dzelzceļnieka profesiju ir ilggadējā Alūksnes stacijas priekšnieka Kazimira Serpovska piemineklī iegravētais šaursliežu vilciens jeb Bānītis.

GPS: 57.43301, 27.06601

AC – Viens no kapsētas zināmākajiem pieminekļiem tajā ietvertā teksta dēļ pieder 1990. gadu kriminālās pasaules pārstāvim Sektoram.

GPS: 57.43442, 27.06550

Kroņu vannas

GPS: 57.43478, 27.06369

GPS: 57.43411, 27.06400; GPS: 57.43514, 27.05912; GPS: 57.4346, 27.0581; GPS: 57.43488, 27.05768; GPS: 57.43489, 27.06365

Gadsimtiem ilgi ziedi un ziedu vainagi kā simbols mūžīgās dzīvības aplim ir līdzjūtības apliecinājuma veids. 20. gadsimta sākumā populāri bija metālmākslinieku izgatavoti ziedu vainagi kroņu vanniņās ar stiklotu virsmu. Daži šādi piemēri aizvien skatāmi Alūksnes Lielajos kapos.